

TOEKOMST, De, pedagogisch en taal- en letterkundig tijdschrift (1857-1898).

De *Toekomst* ontstond op een ogenblik dat er in Vlaanderen amper een pedagogische periodieke publicatie verscheen: de uitgave van *De School- en Letterbode* was in december 1855 gestaakt en de sinds 1852 verschijnende *Nieuwe Bijdragen voor Opvoeding en Onderwijs* rekruteerde zijn circa driehonderd abonneenten vooral in West-Vlaanderen. Heeft deze situatie allicht meegespeeld in de beslissing het blad op te richten, de onmiddellijke drijfveer lag duidelijk elders. De actieve medewerking van veel onderwijzers, begin 1854, aan een petitie-

actie van het Vlaamsch Midden-Comiteit ten voordele van Nederlandstalig onderwijs had aangetoond dat deze beroepsgroep te mobiliseren was. Vanuit het Brusselse Vlaamsgezinde milieu, met **Hippoliet Bauduin** als inspirator, vertrok in november 1855 het initiatief een onderwijzerstijdschrift te lanceren dat tegelijkertijd de Vlaamse belangen zou ter harte nemen. Bauduin had daartoe drie oud-kwekelingen van de **Rijksnormaalschool van Lier** onder de arm genomen, **Jozef Blockhuys**, **Jan Jacobs** en **Eugeen-Jozef Rigaux**, respectievelijk onderwijzer te Schaarbeek, Sint-Joost-ten-Node en Overijse. De dichter **Johan M. Dautzenberg** aanvaardde de hoofdredactie en loodste ook nog **Prudens van Duyse** en **Jacob F. Heremans** de redactie binnen. De abonnenementenwinning voor het blad, dat in november 1856 als *De Toekomst* werd aangemeld, verliep evenwel niet al te vlot, zodat minister van binnenlandse zaken **Pierre de Decker** om een staatstussenkomst werd gevraagd. De promotoren van het tijdschrift ondersteunden hun inspanningen met het aan de schandpaal stellen van het ruimschoots van regeringssubsidies genietende pedagogische blad *l'Abeille*, dat de Vlaamse onderwijzer verantwoordelijk had gesteld voor de gebrekkige kennis van het Frans bij de Vlaamse kinderen. Deze actie had succes: De Decker liet binnenlandse zaken 71 abonnenementen bestellen en op 15 april 1857 verscheen uiteindelijk het eerste nummer. Het voornaamste doel van het tijdschrift was de onderwijzer allerhande kundigheden bij te brengen niet alleen op het vlak van opvoeding en onderwijs, maar ook inzake geschiedenis en Nederlandse taal. Daarnaast zette de periodiek zich in voor de materiële lotsverbetering van de onderwijzers. De nauwe band met de in september 1857 opgerichte **Onderwijzersbond**, waarvan Blockhuys als eerste voorzitter fungeerde, was er niet vreemd aan.

Doorheen de verschillende redacties bleef het blad deze doelstellingen trouw, zij het met enkele accentverschuivingen in de onderlinge verhoudingen van de grote rubrieken. Wat anderzijds van bij de aanvang onmogelijk bleek, was het aanhouden van een politieke neutraliteit. *De Toekomst* en de **Onderwijzersbond** waren hiervoor via individuele lidmaatschappen te veel militant verweven met de democratische flaminganten van de **Vlamingen Vooruit** en van het **Vlaamsch Verbond**, die in het Brusselse nauwe banden hadden met de radicaal-liberalen. Dit kwam concreet het meest tot uiting, toen onder het redacteurschap van **Frans de Cort** de eind 1864 gestichte radicaal-liberale **Ligue de l'Enseignement** dertig abonnenementen van *De Toekomst* afnam. Ook in de grote schoolpolitieke tegenstellingen van het laatste kwart van de 19de eeuw trok het tijdschrift de liberale kaart. De redactie was toen achtereenvolgens in handen van **Domien Sleeckx** (1876-1879), **Albert Sleeckx** (1880-1883), **Arthur Cornette**, **Pol de Mont** en

Hypoliet Temmerman (1884-1898, in 1894 aangevuld met Pol Anri). Dit viermanschap maakte het einde van het blad mee. In juli 1898 werd *De Toekomst* bij gebrek aan abonnees stopgezet.

LITERATUUR: M. de Vroede (e.a.), *Bijdragen tot de geschiedenis van het pedagogisch leven in België. Deel I. De periodieken 1817-1878*, 1973; – F. Simon, 'De Onderwijzersbond, de eerste beroepsvereniging voor onderwijzers in België (1857-1869)', in *WT*, jg. 41 (1982), p. 76-94 en p. 150-164; – id., *De Belgische leerkracht lager onderwijs en zijn beroepsvereniging 1857-1895*, 1983; – A. Deprez, D. van Dyck en B. van Schelstraete, *De Toekomst 1857-1898* (Bibliografie van de Vlaamse tijdschriften in de negentiende eeuw, nr. 28, 3 dln., 1992).

FRANK SIMON